

Njesia mesimore

Aldehidet- Ketonet

Pergaditi. Prof. Hasa Selimi

Aldehidet dhe ketonet-klasifikimi, emërtimi dhe izomeria

Aldehidet dhe ketonet - Komponente organike oksigjenike (që përmbajnë C,H dhe O) me grup funksional:

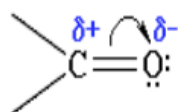
Grupi karbonil

- grup funksional i përbashkët për disa komponente organike si: aldehideve, ketoneve, acideve karboksilike, anhidrideve të acideve karboksilike, estereve, amideve.
-

Aldehydet dhe ketonet i takojnë klasës së komponimeve karbonile

(dhe të gjitha ato komponime që përmbajnë grup karbonil)

Struktura e grupit karbonil:

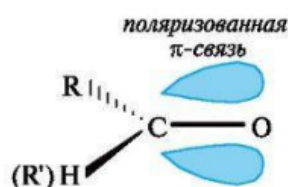
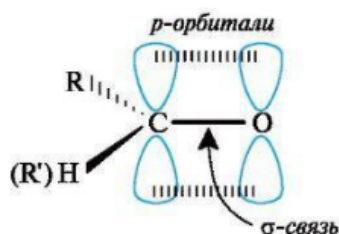

Atomi C të grupit karbonil ka hibridizim sp^2

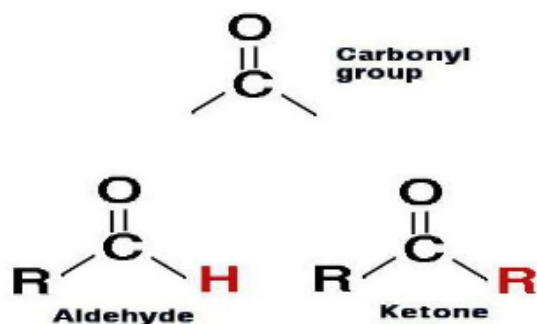
*krijon 3 lidhje sigma me tri atomet fqinje me me të cilat gjenden në një rrafsh

*krijon edhe një lidhje pi me atomin e oksigjenit me

bashkangjitje anësore të orbitales 2p të pahybridizuar te C dhe orbitales p të atomit të oksigjenit sipas figurës më poshtë

Kuptimi mbi aldehidet dhe ketonet

- **Aldehidet** – komponime që në përbërjen e tyre kanë grupin -CHO të lidhur për radikal.
- -CHO** është grupi funksionali aldehideve, quhet **grupi aldehidik**
- **Ketonet** - komponime që në përbërjen e tyre kanë grupin -C=O të lidhur për dy radikale.
- -C=O është grupi funksionali aldehideve, quhet **grupi karbonil (ose keto)**

Emërtimi i aldehideve:

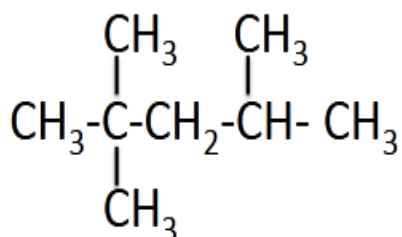
sipas IUPAC-ut emërtohen ashtu që emrit të hidrokarburit të vargut bazë i shtohet prapashtesa **-al**

HCHO Metanal

CH₃CHO etanal

CH₃CH₂CHO propanal etj

Për aldehidet e degëzuar, **shembull**: Shkruaj formulën racionale të komponimit 2,4,4-trimetilpentanal.

Emërtimi i ketoneve:

sipas IUPAC-ut emërtohen ashtu që emrit të hidrokarburit të vargut bazë i shtohet prapashtesa **-on**

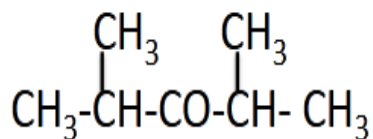
$\text{CH}_3\text{-CO-CH}_3$ Propanon

$\text{CH}_3\text{-CO-CH}_2\text{-CH}_3$ butanon

$\text{CH}_3\text{CH}_2\text{COCH}_2\text{CH}_3$ pentan-3-on

$\text{CH}_3\text{COCH}_2\text{CH}_2\text{CH}_3$ pentan-2-on etj

Për ketonet e degëzuar, **shembull**: Shkruaj formulën racionale të ketonit 2,4-dimetilpentan-3-on.

Ndarja dhe izomeria e aldehideve dhe ketoneve

Ndarja e aldehideve:

- sipas llojit të radikalit:

Aliciklike, ciklike

Alifatike aromatike

- sipas numrit të gr. -CHO:

Monoaldehide, dialdehide

Ndarja e ketoneve:

- sipas llojit të radikalit:

Simetrike dhe josimetrike

- sipas numrit të gr.funksi

monoketone, diketone

• Izomeria:

-te aldehidet ka vetëm izomeri të vargut.

-te ketonet ka vetëm izomeri të pozitës.

-Aldehidet dhe ketonet mes veti janë izomerë të grupeve funksionale.